

POPA TANDA

-comentariu-

Scriitor transilvanean din a doua jumătate a sec. XIX. lea. Ioan Slavici a fost una dintre personalitățile proeminente ale scrisului românesc intrat în rândul marilor clasici ai literaturii noastre. Ziarist, autor de basme și povești, Slavici s-a impus mai ales ca nuvelist. Cele șase volume de nuvele oglindesc în mod realist din viața socială (vechi randuieli din lumea satului, obiceiuri, datini, credințe, atitudini, prejudecăți și superstiții ale oamenilor simpli).

Nuvela este o operă epică cultă în proză, mai întinsă decât schița, cu un singur fir narativ, cu o acțiune mai complicată decât a schiței la care participă mai multe personaje, accentul cazând pe caracterul acestora nu pe acțiune.

Fiind o operă epică, modul de expunere predominant este naratiunea prin intermediul căreia autorul relatează un șir de întâmplări. Întâmplările narate și personaje care participă la acțiunea constituie subiectul nuvelei structurate în cele cinci momente: expoziția, intriga, desfășurarea acțiunii, punctul culminant, și deznodământul.

Expoziția este momentul care fixează coordonatele principale ale acțiunii (locul, timpul și unele personaje).

Acțiunea din această nuvelă se desfășoară mai întâi în satul Butucani, loc de origine al părintelui Trandafir, iar apoi în satul Saraceni. Părintele Trandafir este fiul dascălului Pintilie, „cantaret vestit”, din Butucani, „bun sat și mare”, cu „oameni cu stare și cu socoteală”. Autorul face o sumară prezentare a personajului principal: „este om bun, a învățat multă carte și cântă mai frumos decât chiar și răposatul tatăl său...”; „vorbea drept și cumpanit ca și cum ar citi din carte. „Totodată era un om gospodar, priceput și strângător: strânge drege și culege, casa aiba pentru sine și pentru alții”. Singurul defect al preotului este felul prea direct, prea deschis de a le spune oamenilor părerea despre ei, lucru care îi supăra pe mulți dintre ei: „El nu mai sucește vorba, ci spune drept în față dacă i s-a pus ceva pe inimă”.

Intriga este momentul care prezintă un fapt sau o întâmplare care declanșează acțiunea.

Nemulțumiri de această comportare a preotului, sătenii au intervenit la protopop pentru a-l muta din Butucani pe părintele Trandafir. Acesta a ajuns în satul Saraceni, așezat pe valea Seacă.

În **desfășurarea acțiunii** sunt prezentate în mod gradat faptele și întâmplările care decurg din intriga.

Stabilit aici, preotul a constatat sărăcia dezolantă a așezării, dar și lenea grozavă a oamenilor, care nu se osteneau să schimbe situația, casele erau darăpanate, garduri nu existau, însă și biserica era o clădire, mai mult o ingramădire de trunchiuri putrezite și de barne, prin care sufla vântul și bateau ploile. Nici un preot nu statuse acolo mai mult de trei zile. Părintele Trandafir a înțeles de la început un lucru: „cum că în Butucani era mai bine decât în Saraceni. Oamenii aveau câte ceva: iară de unde este poți lua...”. De aceea, el își propune să schimbe această stare de lucruri și le predică oamenilor în biserică despre binefacerile muncii. Oamenii ascultă, aprobă, iar părintele Trandafir s-a simțit fericit în acea zi când a văzut numărul mare de sătenii care au venit la biserică și care îl ascultă „cu atată luare aminte”.

În scurt timp, oamenii renunță să mai participe la slujbe. Văzând aceasta, părintele a adoptat altă tactică: a început să meargă pe la casele oamenilor, sfătuindu-i cu voia bună ce și cum să facă, însă tot fără rezultat. Fără să se dea batut, preotul a recurs la ironie, apoi la batjocură și la ocără, însă tot degeaba. Când trece pe lângă o casă care nu mai avea acoperiș, preotul îi spune stăpanului: „Tare iubesti lumina și sfântul soare”; unei femei cu cămașă nespalată: „Uite mai, dar de când ați început voi să purtați cămași de postav”; când de un om culcat la soare: „Bun lucru”. Oamenii au început să se ferească din calea preotului. După atata „tandalitură”, oamenii i-au pus numele „Popa Tanda”.

Vremea a trecut și preotul a ajuns la disperare, căci zestrea preotesei se terminase și alta sursă de trai nu mai aveau, iar familia trebuia hrănită și îngrijită.

Impins de nevoi, părintele se apucă de treabă: repară pereții casei, îngrijește curtea, cultivă grădina. Din împletitul nuielilor și vânzarea leșelor scoare un profit bun stărnind mirarea satenilor care îl califică “popa e omul dracului”.

Punctul culminant este momentul de maximă tensiune.

Munca a dat în scurt timp roade. Casa preotului era curată și îngrijită, grădina plină de fructe și legume, de zarzavat și porumb. Reușise să-și cumpere cai și trasura. Sărbătoarea Rusalilor a venit cu veselie și daruri pentru toată familia, acum multumită și fericită “preoteasa a început să plângă – nu știu de ce- iar părintele Trandafir era să plângă când a ajuns în biserică”. Oamenii l-au admirat pentru cântecul său frumos, încât a rămas vorba: “canta ca popa la rusalii”.

Deznodământul marchează sfârșitul acțiunii. Timpul atrecut, iar călătorul care trece pe aceste meleaguri rămâne uimit de situația prosperă a satului, căci exemplul preotului a fost urmat de sateni. Biserica cea nouă are turn sclipitor, iar preotul locuiește într-o casă mare, nouă și arătoasă. Trei generații trăiesc acum în ea: părintele Trandafir, preoteasa, fiica lor, Mariuca cu sotul ei Coste, preotul cel tânăr, vecinul și tovarășul din copilărie, feciorul lui Marcu Florii Cucului.

Acum, oamenii satului sunt mandrii de preotul cel bătrân, care a rămas “tot verde, vesel și harnic” și pe care îl binecuvăntează cu orice prilej: “tine-l Doamne, la mulți ani, că este omul lui Dumnezeu”.

După cum afirmă Ioan Breazu în Popa Tanda, Slavici a vrut să dea și el copia chipului preotului ardelean nu numai așa cum este ci și cum ar trebui să fie. Și a făcut-o cu atâta artă încât a introdus în literatura noastră un tip. Adeseori unele personaje literare sau din realitate sunt comparate cu Popa Tanda.